

НАСТАВНИ ПРОГРАМ ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ**ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК**

РАЗРЕД

СЕДМИЧНИ БРОЈ ЧАСОВА

ГОДИШЊИ БРОЈ ЧАСОВА

Четврти

2

72

ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА

- Омогућавање развоја језичких вјештина и компетенција ученика, што представља централни, незамјењљиви аспект учења језика, а посебно развој комуникацијских способности ученика;
- упознавање ученика са својом културом, научити их да је цијене, разумију и поштују културе других народа;
- омогућавање ученицима да уживају у учењу, буду мотивисани за учење, науче размишљати, те оспособљавање за учешће у самосталном, појединачном или групном учењу и раду;
- припремање ученика за ефикасно и одговорно учешће у друштву, развијајући њихов позитиван став према културним, вјерским и другим различитостима које су присутне у њиховом друштву, развијајући на тај начин коректно и праведно друштво;
- развијање самопоуздање и самопоштовање код ученика, као и поштовања и толерантности према другима;
- развијање радозналости, самосталности и креативности;
- подстицање ученика на лијепо понашање у школи, на јавним мјестима и у кругу породице;
- развијање еколошке свијести и љубави према природи;
- развијање принципа хуманог односа између полова;
- стварање континуитета и повезаности учења и развијања језичких вјештина на енглеском језику пратећи кривуљу когнитивног развоја дјете;
- развијање способности критичког мишљења, аргументовања властитих ставова и рјешавања проблема, као и способности слушања и уважавања мишљења других.

ИНТЕРДИСЦИПЛИНАРНИ САДРЖАЈ

Ученици ће учити енглески језик и проширивати вокабулар ослањајући се на знање стечено кроз учење других наставних предмета, а у оквиру дефинисаних тема.

ИНТЕРКУЛТУРАЛНЕ ВЈЕШТИНЕ

Ученици ће (се):

- упознавати са сличностима и различитостима између њихове земље и земаља енглеског говорног подручја у оквиру дефинисаних тема;
- навикавати да се учтиво понашају у комуникацији са припадницима културе чији језик уче;
- учити да комуницирају и да се понашају у свакодневним ситуацијама на начин који је природан за културу земље чији језик уче, обраћајући посебну пажњу на односе међу људима при непосредном контакту, комуникацији, итд.;
- научити да поштују традицију, обичаје, навике других људи, итд.

УЧЕЊЕ- КАКО ТРЕБА УЧИТИ

Ученици ће учити да:

- буду одговорни и активни када уче енглески језик;
- користе различите методе и стратегије учења типичне за учење језика;
- надограђују знање коришћењем различитих метода, као што је парафразирање;
- користе информационе технологије код учења енглеског језика;
- вреднују и оцјењују резултате својих активности и активности својих другова из одјељења;

- упознаје уџбенике на енглеском језику писане Брајевим писмом и у складу са могућностим их користи.

САДРЖАЈИ И ИСХОДИ ПРОГРАМА

Теме	Садржаји
Лично представљање	Алфабет - ученици ће учити слова енглеске абецеде и основе ортографије Вокабулар - ученици ће понављати основни и проширивати вокабулар који се односи на задате теме:
Породица	<ul style="list-style-type: none"> • Представљање (нпр. <i>name, friend</i>); • Чланови уже и неки чланови шире породице (нпр. <i>mother, grandmother, grandfather, uncle, aunt, cousin</i>);
Кућа, дом	<ul style="list-style-type: none"> • Просторије у кући и намјештај (нпр. <i>kitchen, hall, loo/toilet/bathroom, coffeetable, bookcase, curtain, shelf, carpet</i>);
Моја околина	<ul style="list-style-type: none"> • Околина, живот у граду и на селу (нпр. <i>garden, yard, street, traffic-lights, park, shop, bus station, car park, post office, cinema, theatre, village, river, wood, lake, hill, bridge, trees</i>);
Школа	<ul style="list-style-type: none"> • Школа (нпр. <i>school subjects, schoolmates, school furniture, pupil's things, posters</i>);
Свакодневни живот	<ul style="list-style-type: none"> • Свакодневни живот, рутинске активности (нпр. <i>sleep, get up, in the kitchen</i>), tableware (нпр. <i>spoon, knife, fork, plate, cup, glasses</i>), in the bathroom (нпр. <i>toothpaste, toothbrush</i>), wash (нпр. <i>main parts of the face/body</i>), <i>learn, clean, work, job, car, bus, walk, sports</i>.

У табели није дат оквирни број часова за реализацију одређене теме. Наставник ће приликом планирања и припремања за наставни процес, узимајући у обзир факторе попут нивоа постигнућа ученика, нивоа сложености наставне теме и сл, одредити број часова који је потребан за реализацију појединих садржаја у оквиру неке теме. Преостали часови су предвиђени за писане провјере постигнућа. На крају другог полугодишта потребно је реализовати један ЗОТ. Предложене теме су обавезни дио садржаја Наставног програма, али немају обавезујући карактер што се тиче редослиједа наставних цјелина нити повезивања поједине тематике с предложеним језичним структурама, што значи да их не треба схватити као градиво предвиђено за једну лекцију у уџбенику.

ИСХОДИ УЧЕЊА И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ/ПОЈМОВИ

ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ	САДРЖАЈИ/ПОЈМОВИ
РЕЦЕПЦИЈА	Ученици ће понављати и/или учити и користити:
а) СЛУШАЊЕ И РЕАГОВАЊЕ Ученици ће слушати изговорени текст и реаговати вербално и невербално, нпр.	Именице <ul style="list-style-type: none"> - властите, опште; - множина именица; - присвојни генитив (<i>John's, Mary's</i>).
<ul style="list-style-type: none"> - цртањем; - редањем илустрација по одређеном редослиједу; - бојењем задатих предмета или ликова задатим бојама; - повезивањем илустрација с одговарајућим текстом или дијелом текста; 	Замјенице <ul style="list-style-type: none"> - личне; - показне (<i>this, that, these, those</i>); - упитне (нпр. <i>who, what</i>).
	Детерминаторе <ul style="list-style-type: none"> - чланове (<i>a/an, the</i>).

- извршавањем упутстава и наређења;
- понављањем ријечи, израза или реченица које је изговорио наставник или које су чули на аудио снимку;
- давањем кратких одговора на постављена питања;
- попуњавањем табела или допуњавањем реченица;
- саопштавањем властитог мишљења.

б) ЧИТАЊЕ И РЕАГОВАЊЕ

Ученици ће читати кратке текстове, у себи или наглас, тражећи одређену информацију или детаље и реаговати вербално и невербално, нпр.

- цртањем;
- редањем илустрација по одређеном редоследу;
- извршавањем упутстава и наређења;
- повезивањем илустрација с одговарајућим текстом/или дијелом текста;
- означавањем тачних/нетачних (Т/Ф) тврдњи;
- кратким одговорима на постављена питања;
- повезивањем ријечи у колонама А и Б;
- попуњавањем/рјешавањем табела и укрштеница;
- довршавањем реченица;
- склапањем испретураног текста у смисаону цјелину;
- саопштавањем властитог мишљења.

ПРОДУКЦИЈА

а) ГОВОР

Ученици ће:

- изразити захтјев, молбу;
- давати упутства и наредбе;
- водити кратке, једноставне разговоре са другим учеником/ученицима или наставником о задатим и блиским темама, те о властитом животу/искуству;
- рецитовати, пјевати и играти улоге и едукативне језичке игре.

Придјеве

- присвојне придјеве (нпр. *my, his, our, their*);
- упитне придјеве (*what (colour)*);
- описне придјеве (нпр: *sad, happy, bad, good, fine, tired, hungry, thirsty*).

Глаголе

- Present Simple Tense (потврдни, одрични, упитни облик);
- Present Continuous Tense (потврдни, одрични, упитни облик);
- помоћни глагол *be*;
- модални глагол *can* (потврдни, одрични, упитни облик).

Прилоге

- мјесто (нпр. *here, there*);
- вријеме (нпр. *today, now*).

Приједлог

- мјесто (нпр. *in, at*);
- вријеме (нпр. *at, on, in, after*).

Бројеве

- 0-100.

Реченице

- ред ријечи (основни ред ријечи у потврдној, одричној, упитној и заповједној реченици);
- конструкцију *There is/are ...*
- императив (2. лице јединице и множине, 1. лице множине (*Let's*)).

Осим што ће стално проширивати вокабулар, ученици ће учити да користе у вези са датим темама:

- афиксе (нпр. наставак – *s; - ing*);
- антониме (нпр. *happy-sad, hungry-thirsty, clean-dirty*);
- сложенице (нпр. *cupboard, wardrobe, shop-window, busstop, phone-box*);
- колокације (нпр. *make noise, have breakfast/lunch/dinner, turn on/off the radio/the television, miss the bus*).

6) ПИСАЊЕ

Ученици ће:

- писати кратке саставе на основу датог примјера о познатим темама;
- преписивати кратке текстове;
- записивати по диктату,
- одговарати на питања;
- убацити, подвлачити, редати ријечи у смисаоне реченице;
- попуњавати табеле, укрштенице;
- довршавати реченице, итд.

Ученици ће знати:

- поздрављати на формалан и неформалан начин;
- представити себе или друге;
- описивати: људе и предмете;
- боје предмета;
- тренутне активности, расположења и стања;
- лоцирати људе и предмете;
- говорити о свакодневним активностима и радњама;
- бројати људе и предмете (How many);
- рећи колико је сати (пуни сат, пола сата)
- набројати дане у седмици;
- изразити способност или неспособност да нешто ураде (*I can, ... I can't*);
- идеју припадања (*John's cat, my house*), као и властито мишљење.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ НАСТАВНИМ ПРЕДМЕТИМА

Корелација са предметима који се изучавају у другој тријади основне школе. Знања која се стичу у оквиру ових предмета доприносе бољем и успјешнијем развијању постигнућа и вјештина у области изучавања страног језика.

ДИДАКТИЧКА УПУТСТВА И НАПОМЕНЕ

Настава енглеског језика у основној школи је усмјерена на когнитивно учење. Приликом реализације наставног процеса, паралелно се развијају вјештине усмене и писане комуникације. То значи да се пажња подједнако посвећује развоју свих језичких вјештина: слушању и читању у оквиру разумијевања, говорној интеракцији и продукцији, те писању, и њима се приступа и на интегрисан и на индивидуалан начин. Програм првог страног језика намијењен је образовању и васпитању у основној школи. Четврти разред представља понављање и утврђивање основних језичких, граматичких структура које су обрађиване током прве године учења, уз одређено циклично

повнављање и проширивање. У реализацији наставног процеса, у средишту пажње је ученик и процес учења. Наставник није више једини извор знања, него је, у складу са методичким принципима, модел и треба да упућује ученике да користе друге изворе знања и како да уче. Атмосфера на часу треба да буде пријатна и радна, јер као таква дјелује подстицајно на ученике. Код ученика треба развијати демократичност и емпатију. Наставник треба да развија код ученика самопоуздање и независност, кооперативност, колаборативност, културу дијалога, толерантност, разумијевање и уважавање различитости, мултикултуралности и плурилингвализма, способност критичког размишљања, аргументовања властитих ставова и рјешавања проблема. У наставном процесу, матерњи језик треба користити што је мање могуће, тј. само у ситуацијама када је то крајње неопходно. Наставник треба да води рачуна да наставу реализује тако да је прилагођена различитим нивоима постигнућа ученика у одјељењу, као и различитим стилевима учења. Приликом припремања за наставни процес и у његовој реализацији, наставници треба да користе различите и савремене: методе (нпр. метода демонстрације, илустрације, рада са текстом, разговора, рјешавања проблема), облике рада (нпр. рад у пару, рад у групи, индивидуални рад), типове задатака (нпр. underline., circle., fill in., match., write., answer., ask..) и расположива наставна средства (нпр. CD-плејер и аудио/видео компакт дискови, видео бим, постери, рјечници) што омогућава ученицима да увјежбају и што боље усвоје презентоване садржаје тј. развију и унаприједи језичке вјештине и компетенције. Наставник треба да подстиче ученике да активно учествују у наставном процесу тако што ће им омогућити да и они генеришу неке од додатних материјала који се користе на часу.

Слушање и разумијевање - Наставник треба да користи разноврсне аудио/видео материјале одговарајућег нивоа и примјерене захтјевности (које говоре изворни говорници) за слушање с циљем оспособљавања ученика да разумију изворног говорника. За провјеравање разумијевања послушаног текста треба користити разноврсне вјежбе типа допуњавања, повезивања, избора одговора, одговора на питање и сл.

Читање и разумијевање - За развијање ове вјештине треба користити разноврсне текстове адекватног нивоа и захтјевности уз коришћење одговарајуће технике читања. За слабовиди ученике који користе увећану штампу не постоји званично прописана величина фонта која је оптимална. Величина фонта као и различита типографска писма се одређује према индивидуалним карактеристикама ученика. Наставник би требало да обрати пажњу на грешке које ученици праве приликом читања Брајевог писма. Неопходно је увјежбавање одређених техника читања како би се побољшала брзина и ефикасност читања. Као и вјежбе за корекцију грешака приликом читања. Неопходно је припремити наставни листић са истим садржајем као и на табли. Визуелна наставна средства која се користи (ако није могуће урадити рељефни приказ/увећани приказ) треба да се вербалнио описују користећи познате ријечи и јасне одреднице (нпр. напред, право, испред, доле, и сл.). Разумијевање текста се може провјеравати за вријеме или након читања. За провјеравање разумијевања прочитаног текста треба користити разноврсне вјежбе типа допуњавања, повезивања, избора одговора, одговора на питање и сл.

За ове двије вјештине је потребно истаћи да ученици не морају разумјети цијели текст од ријечи до ријечи, али је потребно да разумију текст у глобалу и идентификују потребну информацију у тексту. Говор - На свим нивоима учења енглеског језика посебну пажњу треба посвећивати развијању вјештине говора. Реализацијом различитих говорних задатака код ученика се развијају правилна употреба језичког знања, самопоуздање и интересовање за енглески језик. Потребно је бирати теме занимљиве за ученике које произилазе из природне или симулиране ситуације током часа. У овим активностима треба да учествује што више ученика, стога се настава реализује у групама или паровима. Током разговора, ученици треба да размјењују мишљења, пружају аргументе, наводе чињенице и сл. Такође, потребна је добра припрема за овакав начин рада, јер треба избалансирати различите нивое постигнућа и способности ученика. Ученике треба оспособљавати и за самостално изражавање (нпр. излагање, извјештавање, препричавање, причање, описивање догађаја и/или доживљаја). У матерњем језику ученици користе различите комуникацијске стратегије које могу користити и у енглеском језику као што су невербални облици изражавања (нпр. гестикулација,

мимика, покрети). Приликом реализације неке говорне активности, код ученика треба развијати како способности јасног и конкретног изражавања, тако и принципе поштовања и слушања других док говоре, непрекидања излагања и толеранције према другима.

Писање - За развијање ове вјештине користи се писање кратких састава о темама које су обрађиване у току часова. Наставник треба да одради адекватну припрему, увод у писање састава, у смислу дефинисања и представљања рубрике, односно захтјева који треба да се испуне приликом писања састава. Ученицима треба указати на важност самог процеса писања и писаног изражавања.

Лексика је један од битних елемената у учењу страног језика. За објашњавање нове лексике, наставници треба да користе контекстуални приступ. Ученике треба подстицати на усвајање парадигми ријечи и колокација.

Код исправљања грешака, наставник треба да буде обазрив. Ученике не треба прекидати због грешака које праве у току усменог излагања. Наставник треба да укаже на њих по завршетку излагања или да се користи методом тзв. корективне повратне информације (*corrective feedback*). У писаним радовима, наставник треба да означи/ укаже врсту грешке. Када је то могуће, треба пружити прилику ученицима да исправе своје грешке, самостално или сарађујући/дискутујући са другим учеником/ученицима.

Препоручује се писано и усмено провјеравање усвојености језичких садржаја, а не директним испитивањем значења ријечи и знања дефиниција или правила; познавање глаголских времена се не провјерава на овом нивоу.

Домаћи рад, као наставак рада у школи, омогућава ученику континуитет у усвајању презентованог градива.

Пројекти - Израда пројеката је веома корисна за ученике у настави енглеског језика. Оваква активност омогућава развијање самосталности и одговорности код ученика. Пројектни задатак треба да је јасно дефинисан, са детаљним упутством за израду и прилагођен способностима ученика. Наставник припрема и представља рубрику (захтјеве које треба испунити приликом рада на пројектном задатку) са којима упознаје ученике. Ученици могу реализовати пројектни задатак индивидуално, у пару или у групи (што зависи од плана рада наставника и договора између ученика и наставника). Завршетак рада на пројекту представљају презентације које ученик/пар/група реализују на часу. Презентације могу бити разноврсне (усмене, зидне новине, постери, итд).

Праћење, вредновање и оцјењивање - Приликом реализације овог сегмента наставног процеса, наставници треба да праве разлику између ученог и наученог градива. Учено градиво, на примјер, односи се на препознавање одређених глаголских форми, док научно градиво подразумева тачну употребу одређених глаголских форми у контексту. Када је ријеч о вокабулару, учено градиво се односи на учениково познавање значења ријечи, док усвојени вокабулар подразумева употребу ријечи у различитим контекстима. Праћење, вредновање и оцјењивање ученика је континуиран процес у настави енглеског језика. Наставник прати напредовање ученика током рада и води евиденцију о постигнућу сваког ученика појединачно. Вредновање постигнућа ученика се заснива на исходима учења. Наставници прате, вреднују и оцјењују ученике путем усмених и писаних провјера постигнућа. Усмене провјере постигнућа се врше у току реализације наставних садржаја на часовима, тј. рада у пару, у групи и индивидуалног рада ученика. Наставник редовно прати и записује запажања о правилном изговору, јасном изражавању, правилној употреби граматике, богатству вокабулара, начину изражавања, сналажењу у разним ситуацијама. У току полугодишта, наставник треба да најмање два пута оцијени ученика према способностима за учествовање у говорној интеракцији и за усмено излагање. Писане провјере постигнућа се реализују кроз низове задатака објективног типа, контролне радове, диктате и вишеминутне провјере постигнућа, писање кратких састава. Ако је неопходно омогућити додатно вријеме за рад (*током писане провјере*), у зависности од индивидуалних могућности ученика који користе Брајево писмо. Приликом вредновања и оцјењивања води се рачуна о правопису, јасном изражавању мисли, логичком излагању идеја, граматичкој тачности, богатству вокабулара, конструкцији реченица, организацији текста и др. Праћење напредовања и вредновање постигнућа треба да благовремено пружи повратну

информацију о постигнућу ученика (непосредно након активности ученика и/или у току обављања те активности). Информација треба бити конкретна (разумљива ученику и родитељу/старатељу) и односити се на активности и резултате рада ученика, а никако на ученикову личност. Приликом постављања питања, захтјева и задатака који ученици треба да рјешавају, треба водити рачуна да садрже и више нивое знања (анализа, синтеза, примјена).

На почетку школске године наставници треба да упознају ученике са системом како рада тако и праћења, вредновања и оцјењивања. Поред контролних радова, писаних вјежби и других врста задатака, оцјењује се ученикова активност на часу. У том смислу би требало избјегавати класично усмено испитивање ученика, већ усмену оцјену извести на основу ученикове активности на часу. У складу са савременом наставом енглеског језика час се састоји од низа активности. Активност означава сегмент часа у оквиру којег ученици раде на реализацији постављеног задатка чији се резултат провјерава, по потреби коригује, прије преласка на наредну активност. Наставник прати рад ученика током рада у активностима, биљежи његов ангажман и резултате рада, што на крају часа сумира, образлаже, те вреднује и оцјењује ученика. Уколико ученик није активан и не одговара на наставничково подстицање да се укључи у рад одјељења, наставник га може прозвати и усмено испитати и провјерити и вредновати његово знање.

ИСХОДИ УЧЕЊА

Ученици четвртог разреда основне школе ће моћи/знати/умјети да усвоје, у говорној и писаној комуникацији, програмске садржаје дате у Наставном плану и програму, развијајући и унапређујући истовремено све језичке вјештине. До краја друге године учења енглеског језика, ученици би требали да активно употребљавају 180 лексичких јединица, а да препознају и механички усвоје око 250 лексичких јединица (пјесмице, рецитације, и сл). При обради новог градива, не би требало уводити више од 5-6 нових лексичких јединица. Ученици треба да активно учествују у разговору (уз одређену помоћ наставника). Ученици треба да разумију и користе познате свакодневне изразе и врло једноставне фразе које се односе на испуњавање конкретних потреба. Могу да представе себе и друге особе и да одговарају на једноставна питања о себи и другима, и о особама које познају тј. стварима које посједују. Могу да воде једноставан разговор под условом да саговорник говори полако и разговјетно и да је спреман да помогне, те да повежу усвојене наставне садржаје са властитим животним искуством (одговоре на питања о властитој породици, одјећи, мјесту становања, властитом дому, слободним активностима, и др).

ИЗВОРИ

Уџбенички комплети за енглески језик које је одобрило Министарство просвјете и културе Републике Српске; стручни приручници, граматике, рјечници које је одобрило Министарство просвјете и културе Републике Српске; интернет (преузети садржаји морају бити одговарајућег и примјереног нивоа и захтјевности у складу са узрастом и способностима ученика да би били кориштени у наставном процесу).